

Sárgadinnye és kajszi piaci kilátások a Földközi-tenger medencéjének egyes országaiban

Az eddigi adatok és az idénykezdet gyakorlati tapasztalatai alapján előreláthatólag az elmúlt évek átlagának megfelelő termésre van kilátás sárgadinnyéből Marokkóban, Spanyolországban és Franciaországban. Szintén átlagos, a tavalyinál kisebb, de a 2011-es évnél nagyobb termés remélhető kajsziból Spanyolországban, Olaszországban, Görögországban és Franciaországban. A sárgadinnye esetében Marokkóban a szezon „menetrend szerint zajlik”, Spanyolországban és Franciaországban néhány napos késés a tavaszi hideg idő miatt előfordulhat. Kajsziból az említett négy ország mindegyikében visszavetette a hideg a kajszi fejlődését, a pillanatnyi adatok szerint a szezonkezdet akár 10-15 napos is késhet. Franciaországban a mostani kilátások szerint 160 ezer, Olaszországban 214 ezer, Spanyolországban 83 ezer, Görögországban pedig 41,5 ezer tonna kajszi várható, de az adatokat júniusban mindenképpen aktualizálni kell.

Az idei évben ötödik alkalommal rendezték meg a mediterrán térség zöldség-gyümölcs kereskedelmére szakosodott szaktársát, a [MEDFEL](#)-t Perpignan-ban. A rendezvény alatti szakmai mini-konferenciák sorában több is foglalkozott az idei ágazati terméskilátásokkal, ezek közül a sárgadinnye és a kajszi kapcsán elmondottakat foglaljuk össze.

Mint azt **Catherine TAUSSIG**, az **APREL** sárgadinnyére szakosodott munkatársa elmondta, ebben az évben a sárgadinnye-terméskilátások Franciaország, Spanyolország és Marokkó esetében még elég sok bizonytalanságot mutatnak, de noha az első szedési adatok már rendelkezésre állnak Marokkóból, a francia gazdák majd csak május közepén kezdik a szedést, ahogy Spanyolországban is nagyon az elején tart a szezon.

1. kép A Label Rouge minőségi árujelzővel ellátott sárgadinnye áprilisban még Marokkóból érkezik a francia piacra

Marokkóban (Dakhla, Marrakech és Agadir körzete) a sárgadinnyét elsősorban hajtatóházban és kis fóliaalagútban, valamint szabadföldön termelik. Az állományok az idei évben elég szépen fejlődtek, ami pedig a termőterületet illeti, az Dakhla körzetében „szinten van”, azaz körülbelül 300 ha, Agadir környékén viszont csak 4-500 ha, ugyanis a

tavalyi rossz évjárat miatt (elsősorban a klimatikus szélsőségek okán) visszaesett a terület a 2011-es szintre. Marrakech-Kenitra körzetében az idei 1000-1100 ha szintén viszonylag jelentős visszaesést jelent a tavalyi rossz év miatt, itt is a 2011-es területnagyságról lehet beszélni. Az idei évben sehol nincs klimatikus szélsőség okozta kiesés, az állományok szépek, Dakhla-ban február végén indult a szezon, márciusban már javában szüreteltek és április vége felé a betakarítást be is fejezik. Agadirban és Taroudant-ban a szedés kitart májusig (a fóliást március végétől, a többi április közepétől szedik), Marrakech közelében április közepén kezdődött a szabadföldi szedése (a hajtatót március végén), nincs gond sem a minőséggel, sem a gyümölcsmérettel. A kultúrák viszont elég heterogének, ami elsősorban a termelők fölkészültségének eltérő szintjére – vagy éppen szakmai ismereteik és/vagy anyagi eszközeik hiányára vezethető vissza, ez a minőségben és a termések méretében egyaránt jelentkezik.

Spanyolországban Murcia a legnagyobb termelő, ahol elsősorban szabadföldön termesztik a sárgadinnyét, ahogy Malagában is, Almeriában viszont hajtatót kultúráról van szó. Ez utóbbi

jelenleg 300-400 hektárt jelent, ami évről évre folyamatosan csökken a marokkói konkurencia miatt. Míg Almeriában a sárgadinnye szedése április-májusra esik, a Murciában és Malagában együttesen 1700-1900 hektárnyi, valamelyest emelkedő területnagyságon termelt kultúrát májustól júliusig szedik. A pillanatnyi adatok szerint a legkorábbi kultúrák szedése május közepén kezdődhet, a későbbiekét a májusi időjárás alapvetően meg fogja határozni, azaz egyelőre csak becsülni lehet, mennyi érkezet ebből a francia piacra.

A francia termelés három nagy földrajzi zónában történik, ezek: Délkelet-Franciaország (Provence és Languedoc-Roussillon régiók), Délnyugat-Franciaország (Aquitaine és Midi-Pyrénées), valamint Középnnyugat-Franciaország (Pays de la Loire, Poitou-Charentes). Míg délkeleten évek óta stabil a nagy légterű fóliában hajtattott, 650 hektárnyi kultúra területe, a fóliaalagutas 3400 ha, a szabadföldi pedig 1350 ha lesz az idén (ez összesen 5400 ha). Provence kis visszaesést mutat, Languedoc-Roussillon-ban viszont emelkedett a terület és ez kompenzálta a provence-i terület-csökkenést. A nagyobb légterű fóliákat leszámítva a hideg miatt kicsit késik a kiültetés, de még ezekben is valamelyest lassabb az állományok fejlődése a megszokotthoz képest.

2. kép Sárgadinnye szabadföldön, fóliaalagúttal, délnyugaton (Gers, 2012. július)

Délnyugaton a nagy fólia csupán 100 ha-t jelent, a fóliaalagút (*chenilles* és *baches*) 1700, a szabadföldi 2000 ha, ami nagyon gyenge csökkenést mutat a termőterületben (összesen 3800 ha). Középnnyugaton csupán 30 ha van nagy fólia alatt, a fóliaalagutak 2100 ha-t tesznek ki, a szabadföldi 3070 ha lesz az idén, (összesen 5200 ha). A sárgadinnyét az ország egyéb területein hivatásszerűen szinte nem is termelik, Korzikán

van 190 ha, a többi régióban összesen és csupán 70 ha, így az idej összes terület sárgadinnyéből 14660 hektár lesz. A teljes franciaországi termelést tekintve az időjárás miatt egy kicsit visszamaradt a kultúra, a fűtött fólia pedig egyébként is egyre kevesebb. Ahol mégis van ilyen, ott május 10-e körül kezdik a szedést, a fűtetlenekben legkorábban május 20-a felé, a fóliaalagutakban legkorábban június elején kezdenek szedni, mégpedig délkeleten, a másik két régióban valamivel később.

Bernard BORREDON szerint nehezen indultak az idej munkák a hideg tavasz miatt, de a végül beköszöntött tavasszal az ültetés is megindulhatott. Jó hír viszont, hogy a bőséges csapadéknak köszönhetően a víztartalékok föltöltődtek a télen, ami nagyon fontos, hiszen a dinnyét teljes egészében öntözött kultúráként termesztik. A túl korai kultúrák sajnos egyre inkább konfrontálódnak a spanyol termeléssel, ahol egyre később fejezik be a szedést. Tekintettel azonban arra, hogy a fogyasztás Franciaországban elsősorban július-augusztusban jelentős, ez nem okoz hatalmas problémát, és ahogy fogalmazott, „egyébként pedig van hely mindenkinek a piacon”. A termelők is egyre inkább kitanulják promóciót, a dinnye szakmaközi szervezeten keresztül pedig egyre több pénzt szánnak a minél professzionálisabb kommunikációra.

Bernard CHIRON (az AIM társelnöke) szerint kis késés tapasztalható a provence-i korai termelésben, de egyébként egyelőre mindenki bizakodó. A sárgadinnyében végbement fajtaváltással az egyes termelési körzetekben is széthúzható a betakarítás, korábban Montpellier környékén júliusban-augusztusban már nem lehetett dinnyét szedni, most igen,

emiatt egyes középnyugati nagytermelők, akik forgalmazással is foglalkoznak, kései termelésük egy részét áthelyezték délkeletre, ami itt bizonyos területnövekedést eredményezett az elmúlt években. Szerinte a promóció elengedhetetlen, de ez minden termékre igaz és a termelők egyre nagyobb szakmaisággal állnak ehhez. A sárgadinnye minősége egyre stabilabb, megszűntek az időbeni áringadozások, azaz a vendéglátók stabil és kiszámítható költséggel tudják beilleszteni ezt az étlapba, az elkészítés pedig nem igényel hatalmas ügyességet, ami új piacokat nyitott meg a termék előtt.

3. kép Cavailon-i sárgadinnye - a csomagolás csak példa a később valóban piacra kerülő délkelet-francia dinnye megjelenésére, mivel a ládában lévő dinnyék még marokkóiak

Bernard MIOZZO a szakmaközi szervezet részéről mindehhez hozzátette, van egy piackövető munkacsoport, ami a legnagyobb kereskedőkkel van kapcsolatban, igyekszik folyamatosan előre jelezni a következő havi forgalmat, és ha ennek bármilyen kockázatát látja, fölhívja a figyelmet az esetleges piaci krízisre bekövetkezésének lehetőségére. Nemcsak a termelés függ ugyanis nagyon nagyban az aktuális időjárástól, a fogyasztás szintén – egy nyári hűvösebb periódus azonnal visszaveti a keresletet, ami azonnali fogyasztás-ösztönző akciókat tesz szükségessé, ellenkező esetben bedugul a piac. Az ilyen akciókat elsősorban a hipermarketekben indítják, igyekeznek minél nagyobb kedvet csinálni a vásárláshoz többek között érdekes receptekkel, egybekkel. Ezzel párhuzamosan sajtóban

figyelemfölvívó, fogyasztásra ösztönző cikkeket jelentetnek meg, egyéb kommunikációs eszközökkel élnek az elektronikus médiában és igyekeznek kihasználni, hogy a vendéglátás is egyre nagyobb kedvvel használja a sárgadinnyét.

Az INTERFEL adatai szerint a sárgadinnye az elmúlt években a legnagyobb bővülést mutatja a vendéglátásban, ez is igazolja a kereskedelmi jellegű vendéglátásban és a közétkeztetésben¹ a promóció létjogosultságát. A vendéglátást elsősorban a termék megjelenése érdekli, mert ezen keresztül adják el először, ennek visszacsatolásaként igyekeznek a termelők a fajtákat megválasztani, majd törekedni a legjobb minőségre és annak megőrzésére. A szakmaközi szervezet a www.lemelondenosregions.fr honlappal és a hozzá tartozó blogokkal is „kedvet akarnak csinálni a sárgadinnyéhez”, bíznak abban, hogy ezen keresztül egy új fogyasztói kört is meg tudnak szólítani.

Mint azt a **kajszikerekasztal** résztvevői megfogalmazták, e gyümölcsfaj esetében elég nehéz április végén pontos becslést adni, mert a kultúra mindenütt komoly késést mutat, legyen szó Olaszországról, Görögországról, Spanyolországról vagy Franciaországról. A tavalyi év adatai egyébként kiugróan jó eredményt mutatnak, az viszont már most egyértelmű, hogy az olasz 253 ezer, a francia 183 ezer, a spanyol 96 ezer és a görög 72 ezer tonnás termések az idén nem ismétlődnek meg.

¹ A francia szóhasználat ezt egységesen „háztartáson kívüli étkeztetésnek” (*restauration hors domicile*, RHD) nevezi, de megkülönbözteti a közintézményekben (iskolák, kórházak, önkormányzati intézmények, stb.) működtetett, nem profitorientált kávéházakat és a klasszikus kereskedelmi célú vendéglátást.

A spanyol terméskilátásokat elemző **Javier BASOLS**, a csonthéjas gyümölcsöket termelő szövetkezeti csoport elnöke szerint Spanyolországban a legnagyobb termelési körzet Murcia, ezt követi az egymással közel azonos termést adó Castilla-La Mancha és Aragónia, majd Valencia térsége következik. A 2012-es szezon szerinte jó volt árban, mennyiségben és minőségben egyaránt, habár az ipari ár a vártnál alacsonyabb volt. Murciában érdemi fajtaváltásban vannak a termelők, az eddig termelt, friss és ipari célra egyaránt használt helyi fajtát újabb, modernebb fajták váltják föl. A nem olyan régen új termelési körzetnek belépett Aragónia az egyetlen régió, ahol folyamatosan nő az ültetvények területe, de ez a növekedés lassan eléri a felső határát a kajszis és más gyümölcsök esetében egyaránt, mert a termeléshez szükséges egyéb feltételek véges mértékben állnak rendelkezésre. Új piaci célpontok között az őszibarackban és nektarinban megjelent Oroszország és Brazília is, viszont kajsziban ilyenről nem lehet beszélni, továbbra is a spanyol belső és európai piac igényeinek kielégítése köti le erőiket. Az idei termés alatta marad a tavalyinak de nagyobb lesz, mint a 2011-es, valahol 80-85 ezer tonna között fog alakulni. A spanyol vegetáció (is) késésben van, a rossz kötés miatt pedig az átlagosnál alacsonyabb termés várható Murciában, Castilla-La Mancha, Aragónia, valamint Valencia szinten marad. Emlékeztetőül a 2012-es spanyol adatok: Murcia 65000 tonna, Castilla-La Mancha 11160 tonna, Aragónia 10600 tonna, Valencia 2353 tonna, egyéb Spanyolország összesen 6592 tonna.

Olaszországban a legjelentősebb termelési körzet Dél-Olaszország Szicíliával és Szardíniával, itt tavaly 151600 tonna termelt. Jelentős termelő Emilia-Romagna a 2012-es 71500 tonnával, az egyéb olasz termés összesen 30200 tonna volt, részletezte **Elisa MACCHI (CSO de Ferrara)**. Tavaly elég kiegyenlített szezonjuk volt, nem voltak kiugró csúcsok a fogyasztásban, a termelésben pedig a tendencia a folyamatos fajtaváltással +3-4%-os terület-növekedést mutat délen és az északi fő körzet Emilia-Romagnában. A kajszis helyzete az olasz piacon sokkal jobb, mint az őszibaracké és a nektariné, a termelők körében egyre inkább kedveltek a késői fajták északon, délen pedig a korábbiakat telepítik nagyobb arányban, ezzel is széthúzva a szezont. Az észak és dél közötti termelés szerkezete eltérő, de egymással koordinált, amit az északiak fognak össze, akik körében egyébként is nagyon erős a szervezethez. Az olasz termésből jelentős mennyiséget exportálnak is, de a termelés döntő hányada a belső piacon fogy el. Az idei szezonra nagyon nehéz bármi is mondani, különösen a kajszira, mondta Elisa Macchi, a becslések alapján 10-15 napos késéssel számolnak, de még minden változhat az időjárás függvényében. A déli területekre sokkal nehezebb bármit mondani, mert az ültetvényszerkezet sokkal szétagoltabb, az nagyjából biztosra tehető, hogy Umbriában 20%-kal kisebb lesz a termés. de másutt is a hideg és a sok eső miatt hasonló lehet a tendencia. Északon a helyzetet komplikálja, hogy a kései fajtákat a hátralévő hónapok időjárása sokkal kiszámíthatatlanabban tudja befolyásolni, mint a koraiakat. A szakértők szerint az idei termés Emilia-Romagna esetében 65 ezer, délen 120 ezer tonna körül várható, ami néhány százalékkal elmarad a sokéves átlagtól, és sokkal nagyobb arányban a tavalytól.

Nikos Koutliampas (Velendo termelői szervezet, elnök) szerint Görögországban az egyik legjelentősebb körzet délen, a Pelloponésos-félszigeten van, itt tavaly 33 ezer tonna termelt kajsziból, az ország többi része együtt 39 ezer tonnát adott. A tavalyi évben a mennyiség és a minőség jó volt, de az ár elmaradt a várttól. A termelés 90%-át két görög fajta adja, a Tyrinthos és a Bebeco, az előbbi a sarkavírus kártétele miatt van visszaszorulóban (a fertőzött gyümölcsöt ugyanis csak az iparnak tudják átadni), az utóbbi pedig a nem kielégítő színeződése és állaga miatt. Az export elsősorban Németországba és általában Nyugat-Európába irányul, de szállítanak Oroszországba, Ukrajnába és több más kelet-európai országba. Az ország északi részén a makedónoknál jelentős új területek léptek be a termelésbe, még hozzá elsősorban a friss piacra szánt gyümölccsel, más régiókban viszont az

őszibarack is fejlődik, egyfajta versenyben a kajszival, miközben a Pelloponésos-félszigeten is lassú de biztos fajtaváltás megy végbe. Az idei klimatikus föltételek egész Görögországban kedvezőtlenek voltak, északon március 17-én komoly fagykárokat (70%-os) szenvedtek az ültetvényeken a korai fajták, délen inkább a túl sok eső és a virágzás kori alacsony hőmérséklet okozott károkat a kései fajtákban, emiatt itt is a tavalyinál kisebb termést várnak. Összességében 2012-höz képest -40% a várható termés csökkenés, a sokéves átlaghoz képest pedig -30%, azaz délen 26 ezer, északon 15,5 ezer tonna körül remélnék.

4. kép Kajszai egy helyi piacon (Provence, 2008. június)

Franciaországban a legjelentősebb termelési körzet Rhône-Alpes régió, itt tavaly 109 ezer tonna termett, ezt követte Languedoc-Roussillon 42 ezer, majd Provence-Alpes-Côte d'Azur (PACA) 33 ezer tonnával – az export minden évben jelentős, általában a megtermelt mennyiség egyharmadát teszi ki. 2012-ben egyedül Languedoc-Roussillon-ban volt kevesebb kajszai, mint a várt termés, a minőséget viszont a sokféle bekövetkezett jégverés rontotta, ami visszaköszönt az alacsonyabb árakban. A Rhône-völgyét átlagon fölüli sújtották a jégverések, volt olyan gazdaság, ami 6-7 jégverést szenvedett el, de általában véve is komoly viharkárok voltak nagyon sokfelé. A francia ültetvények esetében jelentős a megújulás, ez a Rhône-völgyében átlagon fölüli mértékben valósul meg, másutt valamivel kisebb mértékű. A szuperkései fajták megjelenésével egyre nagyobb ennek a mennyiségnek az aránya, van rá érdemi

kereslet, igaz, termesztésük eredményessége átlagon fölüli mértékben függ a termőhelytől és az időjárástól, viszont a termés maga a fogyasztók számára igen vonzó. A termelők a klimatikus szélsőségek miatt igyekeznek ellenállóbb, kiegyenlítettebb és biztosabb termést adó, öntermékenyülő, rusztikusabb fajtákat termelni. Újra tendencia az íz meglétének fogyasztói igénye, a vevők egyre inkább figyelnek erre is, nem csak a gyümölcs külső megjelenésére, foglalta össze **Vincent FAUGIER** és **Sabine ALARY**, a SIPMM Abricots két társelnöke. Megjegyezték, a fiatal francia ültetvények zöme inkább középkesei vagy kései fajta, de van néhány termelő, aki kifejezetten szuperkorai fajtákat telepít, és vállalja a spanyol konkurenciával való versenyt.

Főleg a kései fajtákra nehéz előre jelezni a termést, mondták, de a virágzás alapján akár elég jó kilátásokra is lehetne következtetni: ha csak a virágok fele köt, már nagyon szép termést adnának az ültetvények, de az időjárási körülmények nem igazán kedveztek-kedveznek ehhez. A vegetáció 10-15 napos kését mutat, a későbbi hetek-hónapok időjárásától függ, hogy ez csökken-e vagy marad. Az idén Rhône-Alpes régióban 100 ezer tonna körüli termést becsülnék, Languedoc-Roussillon stabil, 40 ezer tonnást termést ígér, PACA is valamivel a tavalyi alatti termés alatt maradhat, ami azt jelenti, hogy a várható francia összes termés a 2011-es alacsony és tavalyi magas között lesz. Hozzá tették, az uniós kajszitermés a tavalyi kiugró adatokhoz képest 17%-kal lesz kevesebb, ami azt jelenti, hogy a termelési szint visszatér a 2011-es félmillió tonna körüli termésre. Azaz Franciaországban a mostani kilátások szerint 160 ezer, Olaszországban 214 ezer, Spanyolországban 83 ezer, Görögországban pedig 41,5 ezer tonna termés várható, de az adatokat júniusban mindenképpen aktualizálni kell.

Somogyi Norbert, Párizs